

Motion till riksdagen

1989/90:Bo508

av Jan Strömdahl och Annika Åhnberg (båda vpk)

Tydligare markering av miljöskyddet i naturresurslagen, m.m.

Naturresurslagen (NRL) är en oklar skapelse med oklara juridiska konsekvenser. Det uttalade syftet är att astadkomma en sparsam och förnuftig användning av bebyggelse och natur i Sverige. Kortsiktiga och privatekonomiska intressen ska stå tillbaka för långsiktiga och samhällsekonomiska.

Samtidigt ger naturresurslagen stöd åt de intressen som vill exploatera naturresurserna för t ex skogsbruk, fiskodling, gruvdrift, vägar, papperstillverkning och sopförbränning.

Lagen har inga egna genomförandemedel, och kan sällan med någon verkan åberopas i rättsfall. Plan- och bygglagens genomförandemedel, planinstituten, är av betydelse nästan enbart i bebyggelseområden.

Regeringen har beslutat att föra över hanteringen av NRL från Bostadsdepartementet till det renodlade Miljödepartementet. Det speglar den folkliga uppfattningen att NRL är en miljöskyddslag, vilket den i praktiken inte är. Dock bör detta tas till intäkt för en översyn och justering av lagen så att den blir mindre tvetydig och bättre motsvarar sitt natur- och miljöskyddsrykte.

Vi föreslår följande ändringar – som delvis framförts tidigare (se även bilaga):

1 kap 2 §

Skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark förs in bland de lagar som knyts till NRL.

2 kap 2–3 §§

Skyddet för opåverkade områden och ekologiskt känsliga områden skärps genom att "så långt möjligt" stryks.

2 kap 7–9 §§

Andra stycket om riksintresse vad gäller gruvbrytning, industriell produktion, avfallshantering, försvarsanläggningar etc. stryks eftersom det strider mot allmän rättsuppfattning att dessa verksamheter kan vara av riksintresse.

2 kap 10 §

Försvarsintressets särställning stryks.

3 kap 1 §

Andra stycket om att tätortsutveckling m m inte behöver ta hänsyn till skyddet för natur- och kulturvärden stryks.

3 kap 6 §

Älvskyddet förstärks genom följande tillägg och strykningar:

Emån tillförs de uppräknade vattenområdena.

”Uppströms Överammer” och ”uppströms Hotagen” stryks (Indalsälven).

Voxnan uppströms Edsbyn tillförs de uppräknade älvsträckorna.

Klippen tilläggs Umeälven.

Tredje stycket om obetydlig miljöpåverkan stryks eftersom detta inbjuder till vantolkning (Ex.: Laisvall).

4 kap

Tas inte upp här eftersom en proposition är aviserad.

Naturresurslagens rekommendationer och restriktioner genomförs främst genom PBL:s planinstitut och beslutssystem. Den första generationen heltäckande översiktsplaner håller nu på att tas fram i kommunerna. I dessa tolkas och förtydligas NRL:s regler. Översiktsplanen har dock ingen rättsverkan – dess innehåll får rättskraft bara i den mån det inskrivs i detaljplaner och områdesbestämmelser. Och områdesbestämmelser får antas bara för begränsade (bebyggelse-)områden.

Vi föreslår att PBL kap 1 och 5 ändras så att områdesbestämmelser effektivare kan användas för att säkerställa och genomföra NRL:s regler och översiktsplanens innehåll – även i större naturområden. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar ändra lagen om naturresurser m.m. i enlighet med vad som beskrivs i motionen (bilaga).
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av områdesbestämmelser och därmed sammanhängande revidering av plan- och hyglagen.

Stockholm den 22 januari 1990

Jan Strömdahl (vpk)

Annika Åhnberg (vpk)

Ur SFS 1987:247

Lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

I kap. Inledande bestämmelser

Nuvarande lydelse

2 § Bestämmelserna i 2 och 3 kap. skall tillämpas enligt vad som är föreskrivet i plan- och bygglagen (1987:10), vattenlagen (1983:291), miljöskyddslagen (1969:387), naturvårdslagen (1964:822), lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter, väglagen (1971:948), lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, lagen (1978:160) om vissa rörledningar och luftfartslagen (1957:297).

Föreslagen lydelse

2 § Bestämmelserna i 2 och 3 kap. skall tillämpas enligt vad som är föreskrivet i plan- och bygglagen (1987:10), vattenlagen (1983:291), miljöskyddslagen (1969:387), naturvårdslagen (1964:822), lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter, väglagen (1971:948), lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser för elektriska anläggningar, lagen (1978:160) om vissa rörledningar, luftfartslagen (1957:297), skogsvårdslagen (1979:429) och lagen om skötsel av jordbruksmark (1979:425).

2 kap. Grundläggande hushållningsbestämmelser

Nuvarande lydelse

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

Föreslagen lydelse

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

7 § Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan försvåra utvinningen av dessa.

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

9 § Mark- och vattenområde som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintesse på grund av att de behövs i totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

10 § Om ett område enligt 5–8 §§ är av riksintesse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushåll-

7 § Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikation, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

9 § Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

10 § Om ett område enligt 5–6 §§ är av riksintesse för flera oförenliga mål, skall företräde ges till det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning

ning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller en del av detta för en anläggning för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde.

Beslut med stöd av första stycket får inte strida mot hushållningsbestämmelserna i 3 kap.

med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Beslut med stöd av första stycket får inte strida mot hushållningsbestämmelser i 3 kap.

3 kap. Särskilda hushållningsbestämmelser för vissa områden i landet

Nuvarande lydelse

1 § De områden som anges i 2–6 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd i dessa områden endast om hinder inte möter enligt 2–6 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i detta kapitel utgör inte ett hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utvinning av anläggning som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör inte heller bestämmelserna hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 2 kap. 7 § andra stycket.

Föreslagen lydelse

1 § De områden som anges i 2–6 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd i dessa områden endast om hinder inte möter enligt 2–6 §§ och om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

6§ Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverföring för kraftändamål får inte utföras i följande vattenområden:

Torneälven

Kalixälven

Piteälven

Vindelälven

I Dalälven Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet

I Ljusnan Hylströmmen i Voxnan

Ljungan uppströms Storsjön

I Indalsälven Åreälven. Ammerån uppströms Överammer, Storån-Dammån samt Härkan uppströms Hotagen

I Ångermanälven Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån. Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön

Vapstälven

Moälven

Lödgeälven

Öreälven

I Umeälven Tärnaån. Girjesån och Juktån samt uppströms Fjosoken

I Skellefteälven källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes

Byskeälven

I Luleälven Stora Luleälven uppströms Akkajaure. Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktjajaure samt Pärälven

Råneälven

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven sträckan mellan Höljes och Edebäck

I Dalälven Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt sträckan mellan Näs bruk och Gysinge

I Ljusnan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Malmyrströmmen

I Ljungan sträckan mellan Havern och Holmsjön

I Indalsälven Lången nedströms Landösjön

I Umeälven Tärnaforsen mellan Stor-laisan och Gäuta

Första och andra styckena gäller inte vattenföretag som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan. Lag (1987:247).

6§ Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverföring för kraftändamål får inte utföras i följande vattenområden:

Torneälven

Kalixälven

Piteälven

Vindelälven

I Dalälven Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet

I Ljusnan Hylströmmen i Voxnan

Ljungan uppströms Storsjön

I Indalsälven Åreälven, Ammerån, Storån-Dammån samt Härkan

I Ångermanälven Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön

Vapstälven

Moälven

Lödgeälven

Öreälven

I Umeälven Tärnaån, Girjesån och Juktån samt uppströms Fjosoken

Emån

I Skellefteälven källflödena uppströms Sädvajaure resp. Riebnes

Byskeälven

I Luleälven Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven

Råneälven

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven sträckan mellan Höljes och Edebäck

I Dalälven Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt sträckan mellan Näs bruk och Gysinge

I Ljusnan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Malmrömmen

I Ljungan sträckan mellan Havern och Holmsjön

I Indalsälven Långan nedströms Landösjön

I Umeälven Tärnaforsen mellan Stor-laisan och Gäuta samt Klippen

I Voxnan uppströms Edsbyn